

Jaar	2017
Afdeling	1
Nummer	1307
Datum indiening	16 oktober 2017
Datum akkoord	23 oktober 2017
Publicatiedatum	23 oktober 2017

Onderwerp

Beantwoording schriftelijke vragen van het lid Van den Heuvel inzake schenking en verantwoording van kunstwerken aan het Stedelijk Museum.

Aan de gemeenteraad

Toelichting door vragensteller:

De fractie van D66 hecht grote waarde aan openheid en transparantie. Zo krijgen Amsterdammers, belanghebbende organisaties en journalisten toegang tot informatie om de overheid en de door de overheid gesubsidieerde instellingen te kunnen controleren. Integer en transparant handelen, alsmede goed toezicht, waaronder inbegrepen het afleggen van verantwoording over het uitgevoerde beleid, zijn in de visie van de fractie van D66 essentiële voorwaarden voor het goed kunnen functioneren van een openbare instellingen en door de overheid gesubsidieerde organisaties.

De geldende Governance Code Cultuur biedt een normatief kader voor goed bestuur en toezicht in culturele organisaties. Daarmee laten de verantwoordelijke bestuurders en toezichthouders aan de buitenwereld zien wat de gangbare standaarden zijn voor goed bestuur en handelen in de cultuursector, en in het bijzonder voor de Amsterdamse musea.

Bij alle door de gemeente Amsterdam gesubsidieerde musea binnen het Kunstenplan 2013-2016 en 2017-2020 heeft het college als verplichting in de beschikking subsidieverlening opgenomen dat zij jaarlijks in het bestuursverslag verantwoording afleggen over de samenstelling van de organisatie, directie en het bestuur/ Raad van Toezicht en de toepassing van de Governance Code Cultuur. In het bestuursverslag bij de jaarlijkse subsidieverantwoording geven de gesubsidieerde musea aan in hoeverre zij de Code Cultural Governance hebben toegepast.

De Stichting Het Nederlands Museumregister hanteert een aantal kwaliteitseisen om als museum geregistreerd te worden. Alle door de gemeente Amsterdam gesubsidieerde musea zijn opgenomen in dit Museumregister. Registratie in het Museumregister in Nederland vereist daarbij dat door de musea de "Ethische Code voor Musea" wordt nageleefd. Een museum dient te waarborgen dat medewerkers en vrijwilligers vertrouwd zijn met deze Ethische Code voor Musea en de voor hun functie relevante wetgeving op internationaal, nationaal en lokaal niveau.

Gezien het vorenstaande heeft het lid Van den Heuvel, namens de fractie van D66, op grond van artikel 45 van het Reglement van orde voor de raad van Amsterdam,

de volgende schriftelijke vragen aan het college van burgemeester en wethouders gesteld:

1. Naar nu blijkt is de schenking van verzamelaar Thomas Borgmann in 2016, niet alleen een schenking aan het Stedelijk Museum, maar is tegelijkertijd ook een aankoop van zes werken van Michael Krebber (Duitsland, 1954) door het museum. De werken zijn voor 125.000 euro per stuk door het museum aangekocht. Daarnaast betrof het een groot werk van Matt Mullican (VS, 1951) waarvoor het museum 750.000 euro heeft betaald. Is het college hiervan op de hoogte, en zo ja, kan het college aangeven waarom hiervan geen melding is gemaakt in het jaarverslag van het Stedelijk Museum?

Antwoord:

De gemeente is door het Stedelijk Museum in juni 2016 geïnformeerd over de schenking van circa 600 werken gecombineerd met een langdurige bruikleen van twaalf werken en de aankoop van een aantal werken (een installatie van Matt Mullican en zes schilderijen van Michael Krebber). Het aankoopbedrag van in totaal € 1.500.000 zou gespreid in drie jaren worden betaald. De aankoop is daarmee onderdeel van de afspraken over de schenking en de bruiklenen tussen het museum en de heer Borgmann.

Conform de verzelfstandigingsovereenkomst bepaalt het Stedelijk Museum of een schenking met deze voorwaarden past bij de collectie en het tentoonstellingsprogramma van het museum. Het Stedelijk Museum heeft inmiddels laten weten dat de Raad van Toezicht heeft besloten om op de snelst mogelijke termijn de schenking, bruiklenen en aankopen die gemoeid gaan met de Borgmann collectie door twee onafhankelijke taxateurs te laten taxeren. Het college gaat in gesprek met het Stedelijk Museum over de manier waarop het museum op transparante wijze verantwoording kan afleggen over deze en vergelijkbare bruiklenen, schenkingen en aankopen.

In eerste instantie heeft het Stedelijk Museum Amsterdam enkel de jaarrekening en het bestuursverslag naar de gemeente gestuurd. Bij navraag aan het museum heeft de gemeente op 21 september 2017 het gehele jaarverslag 2016 ontvangen. In dit jaarverslag zijn de aankopen van de werken van Krebber en Mullican in de bijlagen opgenomen. Daar staan net zoals bij de andere aankopen geen bedragen vermeld. Bij het jaarverslag 2016 dat op de website is gepubliceerd ontbraken de bijlagen. De gemeente heeft op 27 september jl. het Stedelijk Museum verzocht het gecorrigeerde jaarverslag in volledige omvang op de website te publiceren (zie ook het antwoord op vraag 5). Het Stedelijk Museum heeft aangegeven dit uiterlijk eind oktober te doen.

2. Is bij het college bekend dat met de hierboven genoemde aankoop serieuze bedragen zijn gemoeid, aangezien kunstenaar Krebber pas één schilderij voor boven de 125.000 euro heeft geveild en het veilingrecord voor kunst van Matt Mullican op 32.000 euro ligt? Kan het college inzicht geven waarom deze extreem hoge bedragen zijn betaald voor deze werken van beide kunstenaars?

Antwoord:

Conform de afspraken in het kader van de verzelfstandiging is het de verantwoordelijkheid van het Stedelijk Museum de werken te waarderen. Het Stedelijk Museum heeft laten weten dat de Raad van Toezicht heeft besloten om op snelst mogelijke termijn de schenking, bruiklenen en aankopen die gemoed gaan met de Borgmann collectie door twee onafhankelijke taxateurs te laten taxeren. Volgens het museum is het werk van Mullican, de installatie Subject Driven (2008), in omvang een zeer groot werk (vijf grote ruimtes, 4 x 2,18 x 9,10 meter, met daarin per ruimte een veelheid aan werken uit de periode 1970 - 2008). Het wordt bovendien gezien als het sleutelwerk in zijn carrière. Het is in betekenis uniek en internationaal zeer aangezien, en niet te vergelijken met andere werken van Mullican.

Ook het aangekochte werk van Krebber, Aspirin (2002), is volgens het museum een uniek werk: het bestaat uit zes afzonderlijke werken (120 x 95) die in hun samenhang een hele belangrijke representatieve aanvulling zijn op de collectie van het Stedelijk, omdat deze reeks de gelaagdheid van zijn oeuvre optimaal laat zien. Ook zonder de schenking wilde het Stedelijk Museum de werken ten behoeve van de collectie verwerven.

3. Is het college op de hoogte van de contractuele bepaling dat zonder de aankoop de schenking niet zou doorgaan en dat de schenker ook clausules in de contracten heeft laten opnemen die bepalen dat als de werken, ook die in bruiklenen zijn gegeven, niet minstens twee maanden worden vertoond en alle geschonken kunstwerken niet in een catalogus worden opgesomd, het Stedelijk een boete verbeurt van 250.000 euro per overtreding?

Antwoord:

Het Stedelijk Museum heeft de gemeente in juni 2016 geïnformeerd over de schenking van circa 600 werken gecombineerd met een langdurige bruikleen van twaalf werken en de aankoop van een aantal werken. Het museum heeft geen melding gedaan van de daarbij gestelde voorwaarden over het exacte moment van opening en de volledigheid van de catalogus.

Zoals hierboven gesteld heeft het Stedelijk Museum de verantwoordelijkheid te bepalen of een schenking wel of niet past bij de collectie en tentoonstellingsprogramma van het museum. Het is ook primair aan het Stedelijk Museum om te bepalen dat de condities waaronder de schenking plaatsvindt voor het museum aanvaardbaar zijn en passen binnen de geldende codes. Van het Stedelijk Museum mag vervolgens worden verwacht dat het op transparante wijze inzicht geeft in afwegingen die het museum daarbij maakt. Zoals gezegd is dit onderwerp van gesprek tussen de gemeente en het museum.

Momenteel worden de collectiebeheerovereenkomsten van het Stedelijk Museum en het Amsterdam Museum herzien. Bij deze herziening zal ook weer worden gekeken naar het aanvaarden van schenkingen en de afspraken tussen de gemeente en de musea daarover.

4. In het jaarverslag van het Stedelijk staat dat de principes en aanbevelingen van de Governance Code Cultuur „verankerd zijn in de dagelijkse praktijk” van het museum. Afwijkingen van de ethische regels belooft de raad van toezicht van het Stedelijk Museum toe te lichten. Het college liet in antwoord op eerdere schriftelijke vragen d.d. 26 november 2014 en 10 februari 2015 van ondergetekende, weten dat door de ondernemende houding van het Stedelijk Museum soms ethische regels voor musea worden overtreden en dat zolang die overtredingen als „vertalingen naar de eigen situatie” maar beargumenteerd in bestuursverslagen terecht komen, dit acceptabel is. In dat licht, wat vindt het college van het feit dat de hierboven genoemde afwijking op geen enkele wijze door het Stedelijk Museum wordt toegelicht en verklaard? En in hoeverre staat dit gegeven op gespannen voet met hetgeen het college op 26 november 2014 heeft geantwoord onder vraag 1 en op 10 februari 2015 aan ondergetekende heeft geantwoord onder vragen 4, 5 en 6.

Antwoord:

In de eerdere beantwoording van het college, heeft het college niet geschreven dat 'door de ondernemende houding van het Stedelijk Museum soms ethische regels voor musea worden overtreden (...) zolang maar beargumenteerd, dit acceptabel is'. Wel heeft het college het standpunt van de Museumvereniging herhaald. Deze is van oordeel dat het Stedelijk Museum op de betreffende punten een vertaling heeft gemaakt naar de eigen situatie waarover het museum voor elk onderdeel beargumenteert een verklaring geeft. Dat toont volgens de Museumvereniging actieve naleving en bewuste uitvoering van de Ethische Code voor Musea.

Het college heeft – naast dit oordeel van de Museumvereniging – toegelicht dat in een tijd waarin van museum steeds meer ondernemerschap gevraagd wordt, het logisch en ook wenselijk is dat zij contacten aangaan met particulieren, galeries, mecenasen en sponsors en zoeken naar manieren om fondsen te werven die ten goede komen aan de collectie en andere activiteiten.

In het Kunstenplan 2017-2020 is dan ook vastgelegd dat de gesubsidieerde instellingen zich dienen te verhouden tot de code cultural governance en Ethische Code (ICOM). In het jaarverslag 2017 verwachten we van alle instellingen een heldere toelichting op de wijze waarop instellingen de code cultural governance hebben nageleefd en de raden van toezicht daarop hebben toegezien. Dit is onderdeel van de jaarlijkse vaststelling van de subsidie. Daarnaast beoordelen we jaarverslagen op een beschrijving hoe het museum zich verhoudt tot de ethische code (ICOM). Zoals al gesteld in de brief van woensdag 18 oktober jl. aan de commissie JC zal de (transparantie van de) verantwoording door het Stedelijk Museum in het jaarverslag speciale aandacht blijven houden van de gemeente.

5. De Governance Code Cultuur laat culturele instellingen vrij om een eigen afweging te maken, maar deelt het college de mening van ondergetekende dat hiermee geen vrijbrief wordt gegeven aan een raad van toezicht om te volstaan met het opnemen in het jaarverslag dat er afgeweken wordt van de standaardbepalingen m.n. daar waar een museum met de internationaal statuut van het Stedelijk Museum in het geding is?

Antwoord:

Het college is het met de indiener eens dat de vrijheid om eigen afwegingen te maken het museum niet ontslaat van zijn verplichting de code volledig te volgen¹ en de gemeente juist en volledig te informeren.

De wethouder Kunst en Cultuur heeft daarbij het museum in de afgelopen periode regulier uitgenodigd om met de directie en de Raad van Toezicht van het museum naast inhoudelijke onderwerpen ook de governance en bedrijfsvoering van het museum te bespreken. Daarnaast heeft de gemeente in het monitorgesprek - zoals reeds gemeld in de brief van 18 oktober jl. aan de raadscommissie - aan de orde gesteld dat het jaarverslag 2016 onvolledig was en onvolkomenheden bevatte. Het Stedelijk Museum heeft tot einde maand oktober tijd om de fouten te herstellen.

Ook naast de reguliere subsidierechtelijke verplichting past het in de positie die het museum inneemt voor de stad – zowel qua aanzien als vanwege het feit dat het museum een belangrijke collectie van de gemeente beheert – dat het museum het college actief informeert. Ook ondanks het feit dat in het kader van de verzelfstandiging de toezichthoudende rol van de gemeente naar de Raad van Toezicht is overgegaan.

Op basis van de recente berichtgeving kan de conclusie worden getrokken dat het daaraan heeft geschort. Dit realiseert de Raad van Toezicht zich ook. Deze heeft dan ook in afstemming met het college twee onderzoeken ingezet. Deze onderzoeken zijn voor het college van wezenlijk belang om tot een goed oordeel te komen over de governance van het museum. De afspraak is dat de uitkomsten van deze onderzoeken met het college worden gedeeld.

6. Deelt het college de mening van de D66 fractie dat het geven van uitleg over mogelijke afwijkingen van de Governance Code Cultuur voor de Amsterdamse musea eerder regel dan uitzondering behoort te zijn, m.n. daar waar het gaat over mogelijke belangenverstrengelingen bij bruiklenen of nevenactiviteiten van bestuurders?

Antwoord:

Het college deelt deze mening.

In het handboek verantwoording 2017-2020 dat 1 februari 2018² beschikbaar is voor instellingen zullen zoals gesteld in het Kunstenplan 2017-2020 instellingen een beschrijving worden gevraagd over onder meer:

- *De bestuursstructuur en de wijze waarop de Code Cultural Governance wordt toegepast; wijze waarop de Ethische Code (ICOM) wordt toegepast en vermelding van inschrijving in het Museumregister (alleen voor musea)*
- *De doelen en streefnormen ten aanzien van de eigen inkomsten; voor de A-Bis instellingen geldt dat zij in 2015 minimaal 25% eigen inkomsten behaald moet hebben*

---

¹ Dit volgt uit Principe 1 van de code: de organisatie kan afwijken maar meldt deze en licht deze in haar jaarverslag toe.

² Daarmee tijdig voor de eerste verantwoording

- *De mix van inkomstenbronnen (uit o.a. entree, horeca, sponsoring, subsidies, donaties, etc.) en gerelateerde risico's en beheersmaatregelen*

7. Kan het college aangeven op basis van hetgeen hierboven is gemeld of er sprake is van handelen dat in strijd is met de "Governance Code Cultuur" en de "Ethische Code voor Musea"?

Antwoord:

Zoals verwoord in de brief aan de raadscommissie JC van 18 oktober 2017 zal een onderzoek worden gestart naar de governance van het museum. De opdrachtverlening wordt afgestemd met de gemeente. Van belang daarbij is dat de onderzoeken zich verhouden tot de afspraken zoals gemaakt in het kader van de subsidieverlening in het Kunstenplan. Het gaat dan onder meer om de wijze waarop de Code Cultural Governance is toegepast en de wijze waarop de Ethische Code voor Musea (ICOM) wordt toegepast. Op basis van de uitkomst van het onderzoek zal kunnen worden geconcludeerd of wel of niet in strijd met de codes is gehandeld.

Daarnaast verwacht het college dat het jaarverslag 2017 van het Stedelijk Museum op het punt van governance volledig en transparant is. Het gaat daarbij niet alleen om een beschrijving hoe de codes worden gehanteerd, maar ook dat wordt ingegaan op eventuele afwijkingen.

Burgemeester en wethouders van Amsterdam

A.H.P. van Gils, secretaris

K.H. Ollongren, (loco) burgemeester